

MARMADUKE THOMAS ST. JOHN PATTLE

Γνωστός στους φίλους του απλά ως Pat γεννήθηκε στη Νότιο Αφρική το 1914, τη χρονιά που ξέσπασε ο Α΄ Π.Π. Ήταν Βρετανικής καταγωγής. Για τα παιδικά και νεανικά του χρόνια δεν γνωρίζουμε πολλά.

Ο Β΄ Π.Π. τον βρήκε σε υπηρεσία με την RAF αν και δεν έδρασε καθόλου στη Δυτική Ευρώπη κατά την πρώτη φάση της σύρραξης. Έλαβε το βάπτισμα του πυρός το καλοκαίρι του 1940 εναντίον των Ιταλών στην έρημο με το διπλό καταδιωκτικό Gloster Gladiator και τέσσερα τουλάχιστον Ιταλικά μαχητικά έπεσαν χτυπημένα από τα πολυβόλα του.

Στα μέσα Νοεμβρίου του 1940 άρχισαν να φθάνουν από την Αίγυπτο στην Ελλάδα τα πρώτα Gladiator της 80^{ης} Μοίρας της RAF, για να βοηθήσουν την ηρωική αλλά ολιγάριθμη ΕΒΑ στον αγώνα της εναντίον των Ιταλών.

Στις 19-11 η μοίρα διεκπεραιώθηκε από την Ελευσίνα στα Τρίκαλα και αμέσως άρχισαν οι επιχειρήσεις. Την ημέρα εκείνη πάνω από τη Κορυτσά ο Pattle κατέρριψε δύο ιταλικά Fiat CR42 διπλάνα που έμοιαζαν εκπληκτικά με το Gladiator.

Σε εκείνες τις αερομαχίες μεταξύ διπλάνων ο ανθρώπινος παράγοντας έπαιξε τον πρώτο και πολλές φορές τον τελευταίο ρόλο όπως ακριβώς στον Α΄ Π.Π.

Οι έξη συνολικά καταρρίψεις έγιναν οκτώ στις 2 Δεκεμβρίου. Με πρόσχημα «αναγνώριση καιρού», πέταξε το πρωί πάνω από τα Γιάννενα, αλλά ενδόμυχα εκτελούσε καθήκοντα ελεύθερου σκοπευτή. Και ήταν τυχερός, αφού συνάντησε ένα μοναχικό ιταλικό αναγνωριστικό RO-37 που για τα μέτρα του, ήταν αρκετές δύο καλοζυγισμένες ριπές. Το απόγευμα επικεφαλής 12 καταδιωκτικών σε επιθετική περιπολία με αποστολή την κάλυψη των μαχόμενων Ελληνικών τμημάτων στην Πρεμετή, είχε την ευκαιρία να καταρρίψει άλλο ένα RO-37 ενώ η μοίρα του ένα ακόμα.

Στις 4-12-1940 πραγματοποιήθηκε πάνω από το Τεπελένι της Β. Ηπείρου μία επική αερομαχία. Συμμετείχαν 14 Gladiator και 22 ιταλικά αεροσκάφη. Οι Βρετανοί κατατρόπωσαν τον αντίπαλό τους και τη μερίδα του λέοντος απεκόμισε ο Pattle με τρία επιβεβαιωμένα και δύο πιθανά καταρριφθέντα αεροπλάνα CR42.

Στις 20-12-1940 η 80^η μοίρα προσέβαλε σχηματισμό ιταλικών βομβαρδιστικών προξενώντας βαριές απώλειες και ο Νοτιοαφρικανός έριξε ένα SM79, χτύπησε άλλο ένα και ανάγκασε ένα SM81 να πραγματοποιήσει αναγκαστική προσγείωση και τελικά να καταστραφεί.

Την επομένη 21-12-1940 διεξήχθη άλλη μία φοβερή μάχη πάνω από το Αργυρόκαστρο με 54 ιταλικά αεροσκάφη να αντιμετωπίζουν 10 βρετανικά Gladiator. Ο Pattle κατέρριψε ένα ακόμη CR42 και προξένησε ζημιές σε ένα βομβαρδιστικό.

Ύστερα από μία περίοδο με άσχημες καιρικές συνθήκες, οι επιχειρήσεις ξανάρχισαν στις 28-1-1941. Την ημέρα εκείνη 15 Gladiator επιτέθηκαν σε 9 ιταλικά βομβαρδιστικά και ο Pattle μοιράστηκε την κατάρριψη ενός με δύο συναδέλφους του.

Στις 9-2-1941, 14 βρετανικά διπλάνα της 80^{ης} μοίρας συναντήθηκαν μεταξύ Αργυροκάστρου και Τεπελενίου με ισάριθμα ιταλικά CR42. Εκεί ο Pattle πρόσθεσε άλλο ένα αεροσκάφος στη λίστα των επιβεβαιωμένων επιτυχιών του συμπληρώνοντας 15 καταρρίψεις με αποτέλεσμα να του απονεμηθεί η τιμητική διάκριση **DFC (Distinguished Flying Cross)**.

Η κατάσταση μεταβλήθηκε ριζικά στα μέσα Φεβρουαρίου, όταν άρχισε ο επανεξοπλισμός των Άγγλων με σύγχρονα μονοπλάνα Hurricane. Το απόγευμα της 20^{ης} Φεβρουαρίου, 6 Hurricane με επικεφαλής τον άσσο συνόδεψαν 17 Blenheim σε αποστολή βομβαρδισμού. Γρήγορα ο σχηματισμός προσβλήθηκε από ιταλικά μονοπλάνα μαχητικά. Ο Pattle γάζωσε ένα από αυτά και εκείνο ανατινάχτηκε στο αέρα με τον πιλότο του.

Το απόγευμα της 27-2-1941 μία πιθανή κατάρριψη ενός CR42 προστέθηκε στο σκορ του Νοτιοαφρικανού κοντά στη Αυλώνα.

Η 28-2-1942 υπήρξε η κορυφαία στιγμή της RAF στην Ελλάδα. Στις 15.30 ο Pattle επιτέθηκε με μανία κοντά στην Αυλώνα σε δύο ογκώδη ιταλικά βομβαρδιστικά και τα κατέστρεψε ολοσχερώς. Ήταν τόσο κοντά στο δεύτερο, ώστε πετάχτηκαν λάδια στον ανεμοθραύστη του και δεν μπορούσε να δει σχεδόν τίποτα. Για κακή του τύχη στη συνέχεια του επιτέθηκαν 5 ιταλικά μαχητικά αλλά κατάφερε να τους ξεφύγει και να προσγειωθεί στο προκεχωρημένο αεροδρόμιο της Παραμυθιάς. Δέκα λεπτά αργότερα βρισκόταν πάλι στον αέρα με καινούργιο αεροσκάφος για να καταρρίψει αυτή τη φορά τρία CR42. Είπε σχετικά. «Τα γάζωσα και τα τρία με μία παρατεταμένη ριπή. Το ένα πήγε κατευθείαν κάτω, αλλά το ακολούθησα για να βεβαιωθώ ότι έπεσε. Καθώς επέστρεφα, εξεπλάγην όταν είδα δύο αλεξίπτωτα να περνούν δίπλα μου». Πάντως υπάρχει πιθανότητα το πρώτο από τα τρία να επέστρεψε χτυπημένο στη βάση του. Έτσι οι συνολικές επιτυχίες του την ημέρα εκείνη ήταν 4 επιβεβαιωμένες και μία πιθανή.

Στις 4-3-1941 πάνω από την Χιμάρα ο Νοτιοαφρικανός άσσος κατέρριψε ένα ακόμη G50 την ίδια στιγμή που ο δεύτερος σε αριθμό επιτυχιών του Ελληνοαλβανικού μετώπου πιλότος της RAF Αυστραλός Gullen (16 καταρρίψεις) σκοτωνόταν λίγο πιο πέρα. Λίγο αργότερα πάνω από την Αυλώνα, ο Pattle εκδικείται το θάνατο του Gullen στέλνοντας στη θάλασσα δύο φλεγόμενα B50bis. Επίσης χτύπησε σοβαρά ένα CR42 που έβγαλε καπνούς και θεωρήθηκε πιθανή κατάρριψη..

Ο κατάλογος τώρα των επιτυχιών του αριθμούσε τα 23 αεροσκάφη και ήταν φυσικό να προστεθεί «πλάκα» στο DFC. Αμέσως του ανατέθηκε η διοίκηση τόσο της 33^{ης} μοίρας όσο και του επίγειου σταθμού της Λάρισας όπου ύστερα από πρότασή

του κατασκευάστηκε ένα δεύτερο υποτυπώδες αεροδρόμιο όπου θα μπορούσαν να σταθμεύουν ορισμένα Hurricane.

Το απόγευμα της 23-3-1941 μία ομάδα 10 καταδιωκτικών της 33^{ης} μοίρας διασταυρώθηκε κοντά στο Βεράτι με 20 ιταλικά μαχητικά και ο Pattle κατέρριψε στον αέρα δύο G50bis και τρία στο έδαφος.

Την ημέρα που ο Γερμανός Πρέσβης στην Αθήνα (6-4-1941) παρέδιδε στον Πρωθυπουργό Κορυζή διακοίνωση με την οποία το Γ' Ράιχ κήρυττε τον πόλεμο στην Ελλάδα, ο μεγάλος Pattle κατέρριπτε δύο γερμανικά Bf109 μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα.

Δύο ημέρες αργότερα σε μία αποστολή δίωξης βομβαρδισμού με στόχο το βουλγαρικό αεροδρόμιο Petrich πολύ κοντά στο Ρούπελ, ο Pattle κατέστρεψε στο έδαφος δύο αεροπλάνα του εχθρού.

Στις 9-4-1941 ο Νοτιοαφρικανός έριξε το πρώτο του γερμανικό βομβαρδιστικό Do17Z.

Στις επικές αερομαχίες που έλαβαν χώρα στις 10-4-1942 ο Pattle κατέρριψε με εντυπωσιακό τρόπο ένα βαρύ μαχητικό συνοδείας Bf110.

Εν τω μεταξύ κατέρρευσε το μέτωπο στη Μακεδονία και οι Γερμανοί άρχισαν να προελαύνουν προς Νότο.

Στις 11-4-1941 ο επισμηναγός Pattle έριξε στο λιμάνι του Βόλου δύο βομβαρδιστικά Ju88 και την επομένη 12-4-1941 ακολούθησε άλλο ένα του ίδιου τύπου.

Η αποθέωση του Pattle ήλθε στις 14-4-1941 με πέντε υποστηριζόμενες καταρρίψεις από τις 7.10 το πρωί ως τις 5.40 το απόγευμα. Δύο Ju88, ένα Bf109, ένα Bf110 (ήταν μάλλον ένα Do17Z που κατάφερε να επιστρέψει κατεστραμμένο στη βάση του) και ένα ιταλικό SM79 το οποίο αμφισβητείται.

Πάνω σε εκείνο το κρίσιμο σημείο του αγώνα όπου η καθημερινή κόπωση ξεπερνούσε τα όρια της ανθρώπινης αντοχής ο ηρωικός ηγέτης της 33^{ης} μοίρας αρρώστησε βαριά από γρίπη και ανέβασε υψηλό πυρετό. Η κατάστασή του επέβαλε εισαγωγή σε νοσοκομείο για ανάρρωση αλλά εκείνος αφηφώντας φίλους και γιατρούς εξακολούθησε να πετάει υπερασπίζοντας την Ελλάδα.

Ο συγγραφέας Roald Dahl που είχε την τιμή να υπηρετήσει υπό τις διαταγές του στην Ελλάδα τον περιγράφει στο βιβλίο του σαν ένα μικροσκοπικό ανθρώπινο πολύ γλυκομίλητο με το βαθύτατο ρυτιδωμένο και λυπημένο πρόσωπο μιας γάτας που ήξερε ότι και οι εννέα ζωές της είχαν προ πολλού χρησιμοποιηθεί.

Στα μέσα Απριλίου η 33^η μοίρα, έχοντας πλέον μόνο 5 ετοιμοπόλεμα αεροσκάφη, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη Λάρισα για την Ελευσίνα. Στόχος πλέον ήταν η υπεράσπιση της Αθήνας. Υπήρχαν επίσης 11 Hurricane της 80^{ης} μοίρας, 12 Gladiator της 112^{ης} μοίρας και 2 Hurricane της 208^{ης} μοίρας. Συνολικά 30 καταδιωκτικά απέναντι σε ολόκληρες ορδές εχθρικών αεροπλάνων. Η ΕΒΑ είχε ως επί το πλείστον καταστραφεί κατά τη διάρκεια της οδυνηρής αερομαχίας της Καλαμπάκας (15-4-1941) όπου τα ελληνικά Gladiator, Bloch151 και PZL24 υπέκυψαν στην ανωτερότητα των Bf109E.

Ξημερώματα της 19-4-1941 ο Pattle επιτέθηκε σε σχηματισμό Ju88 με στόχο την Αθήνα και κατέρριψε τρία από αυτά (δύο επιβεβαιωμένα, ένα πιθανό). Περί τις 9.30 ακολούθησε ένα αναγνωριστικό Hs126 κοντά στη Λαμία. Μία ώρα αργότερα 9 Bf109E φάνηκαν μπροστά σε 7 Hurricane. Σε λίγα λεπτά δύο από τους Γερμανούς προστέθηκαν στη λίστα των καταρρίψεων του άρρωστου άσσου. Επιστρέφοντας στη Ελευσίνα ο Pattle περίμενε μέχρι τον επόμενο συναγερμό που ακούστηκε στις 3 το απόγευμα όταν Ju88 επιτέθηκαν στη Χαλκίδα. Εκεί κατόρθωσε να καταρρίψει ακόμη

ένα βομβαρδιστικό. Στις 6.30 ακολούθησαν άλλα δύο Bf109E (ένα σίγουρο και ένα πιθανό).

Έτσι λοιπόν φτάνουμε στις **20-4-1941**.

Από τα ξημερώματα τεράστιοι σχηματισμοί γερμανικών αεροπλάνων άρχισαν να εφορμούν στην Αττική. Ο Pattle είχε 40 πυρετό και υπέφερε από δυνατά ρίγη αλλά απογειώθηκε. Στις 2 το μεσημέρι ενεπλάκη με 29 Bf109E και κατέρριψε πέραν πάσης αμφισβήτησης δύο γερμανούς. Στις 3.40 ακολούθησε ένα βομβαρδιστικό Ju88 και αμέσως επέστρεψε στην Ελευσίνα για ανεφοδιασμό η οποία προηγουμένως είχε πληγεί από την Luftwaffe. Ήταν εξουθενωμένος... Ξαφνικά στις 5 το απόγευμα χτύπησε ο συναγεμός. Μία αρμάδα από 200 αεροσκάφη (Ju88, Do17, Bf110, Bf109) κατευθυνόταν προς την Αθήνα. Είχε έλθει η ώρα της **«μνημειώδους αερομαχίας των Αθηνών»**, της σπουδαιότερης που διεξήχθη στην Ελλάδα καθ' όλο τον Β' Π.Π. Τα 15 υπάρχοντα Hurricane απογειώθηκαν για να δώσουν άνιση μάχη. Ξαφνικά ο Pattle είδε το φίλο του Timber Woods να καταδιώκεται από ένα Bf110. Αμέσως όρμηξε να τον σώσει με βύθιση και γάζωσε κυριολεκτικά τον Γερμανό ο οποίος τυλίχθηκε στις φλόγες. Ήταν η 51^η και τελευταία κατάρριψή του αφού στη προσπάθειά του να σώσει τον φίλο του δεν πρόσεξε δύο Bf110 που τον πλησίασαν από πίσω. Η ώρα είχε έλθει... Τα πυροβόλα των γερμανικών αεροπλάνων άνοιξαν πυρ και το Hurricane του Pattle τυλίχθηκε στις φλόγες. Ακολούθησε εναέρια έκρηξη με τα συντρίμια να καταλήγουν στον κόλπο της Ελευσίνας. Ο ένας από τους γερμανούς έπεσε αμέσως μετά θύμα του Σμηναγού Kettlewell ο οποίος είδε με τα μάτια του το τέλος του θρυλικού αρχηγού του. Ο απολογισμός εκείνης της μάχης ήταν 8 καταρριφθέντα Hurricane και όχι λιγότερα από 22 γερμανικά αεροπλάνα.

Αυτή ήταν η ιστορία του Επισμηναγού Pattle ενός ανθρώπου που πολέμησε και πέθανε στα 27 του χρόνια για την Ελλάδα πολύ μακριά από τον τόπο που γεννήθηκε και μεγάλωσε. Σαν ένας εντυπωσιακός κομήτης διέγραψε μία φανταστική τροχιά πέντε μηνών στους Ελληνικούς ουραμούς., σαρώνοντας τη Luftwaffe και τη Reggia Aeronautica.

Αντί για επίλογο, παραθέτουμε το εξής σύντομο απόσπασμα από τον επιτάφιο του Περικλή.

«Των επιφανών ανδρών κάθε μέρος της γης είναι τάφος κι όχι μόνο στη γενέτειρά τους διατηρείται η μνήμη τους με τις επιγραφές των επιτύμβιων στηλών, αλλά και στις ξένες χώρες ζει μέσα στη ψυχή του κάθε κατοίκου άγραφη ανάμνηση όχι τόσο των ανδραγαθημάτων τους, όσο του φρονήματός τους. Αυτούς τώρα εσείς να μιμηθείτε με ζήλο και, θεωρώντας ως ευτυχία την ελευθερία και ως ελευθερία τη γενναιοψυχία, να μη δειλιάζετε μπροστά στους κινδύνους».

Πηγές : 1. Πτήση & Διάστημα Σεπτέμβριος 1997.

2. Ηλία Δ. Καρταλαμάκη «Η Αεροπορία στον πόλεμο του '40» Αθήνα 1990